

ET

ET

ET

EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel 18.12.2006
KOM(2006) 828 lõplik

KOMISJONI TEATIS

KOMISJONI TEATIS KAHE SUGUSE KASUTUSEGA KAUPADE JA TEHNOLOOGIA EKSPORDI KONTROLLIMISEKS KEHTESTATUD ÜHENDUSE KORRA LÄBIVAATAMISE KOHTA

[KOM(2006) 829 lõplik]
[SEK(2006) 1696]

KOMISJONI TEATIS

KOMISJONI TEATIS KAHE SUGUSE KASUTUSEGA KAUPADE JA TEHNOLOOGIA EKSPORDI KONTROLLIMISEKS KEHTESTATUD ÜHENDUSE KORRA LÄBIVAATAMISE KOHTA

KOMMENTEERITUD KOKKUVÕTE

Ettepanekute taust ja eesmärgid

Kahesuguse kasutusega kaupade ja tehnoloogia ekspordi kontrollil on võtmeroll massihävitusrelvade leviku vastu võitlemisel. Kontroll peab vältima muidu rahumeelsetel eesmärkidel kasutatavate kaupade ja tehnoloogia (nn kahesuguse kasutusega kaubad) jõudmist riikidesse, mis võivad neid kasutada tuumarelvade levitamiseks, või organisatsioonidele, mis võivad neid kasutada terroristlikel või sõjalistel eesmärkidel.

Pärast 2001. aasta 11. septembri rünnakuid on rahvusvaheline üldsus pidanud kahesuguse kasutusega kaupade ja tehnoloogia ekspordi kontrolli üheks võtmeaspektiks massihävitusrelvade leviku vastu võitlemisel ja on intensiivistanud tegevust selle nimel. ÜRO Julgeolekunõukogu võttis 2004. aastal vastu resolutsiooni 1540, kus kutsutakse üles muutma ekspordikontrolli üldiseks ja sisse viima kahesuguse kasutusega kaupade ja tehnoloogia transiidi ja vahendamise kontrolli. ELi massihävitusrelvade leviku tõkestamise tegevusplaanis ja strateegias, mille Euroopa Ülemkogu võttis vastu vastavalt 2003. aasta juunis ja detsembris, kutsutakse üles võtma konkreetseid meetmeid kontrolli tugevdamiseks, sealhulgas ette nägema kriminaalkaristusi ekspordikontrolliga seotud rikkumiste eest. Seal kutsuti ka üles läbi vaatama liikmesriikide poolt kohaldatava kontrolli toimimist; läbivaatused teostati 2004 ja 2005 aastal ning nende käigus tuvastati mitmeid valdkondi, kus annaks teha parandusi; läbivaatustele järgnesid intensiivsed arutelud liikmesriikidega ja konsultatsioonid ELi tootmisharuga võimalike meetmete võtmiseks ELi ekspordikontrolli korra parandamise eesmärgil.

Kahesuguse kasutusega kaupade ja tehnoloogia hulka kuulub lai valik kaupu ja tehnoloogiaid, näiteks keemilised ja bioloogilised tooted, tuumatehnoloogiad, avioonikas kasutatavad optilised ja laserseadmed ning materjalid ja teatud tarkvara. Need on kõrge lisandväärtusega tooted ja tehnoloogiad, mille valdkonnas EL on konkurentsivõimeline. ELi poliitika kõnealuses valdkonnas peab leidma õige tasakaalu ühelt poolt julgeolekuhuvi kaitsmise ja massihävitusrelvade leviku tõkestamise ning teiselt poolt ELi tööstuse konkurentsivõime parandamise ning ELis tipptehnoloogiaga seotud töökohtade säilitamise ja loomise vahel.

Viimase kahe aasta jooksul tehtud ettevalmistuste valguses esitab komisjon ettepaneku sõnastada uuesti nõukogu määrus, millega kehtestatakse ühenduse kord kahesuguse kasutusega kaupade ja tehnoloogia ekspordi kontrollimiseks (nõukogu määrus (EÜ) nr 1334/2000), ning kehtestada mitu mitteseadusandlikku meetet. Ettepanekutel on kolm eesmärki:

- tõhustada ekspordikontrolli ja parandada julgeolekut laienenud, 25 liikmesriigiga ja peagi 27 liikmesriigiga Euroopa Liidus;

- pakkuda ettevõtetele rahvusvahelise konkurentsivõime edendamise eesmärgil sõbralikumat õiguskeskkonda, muutes ELi ekspordikontrolli korra selgemaks, vähendades ELi eksportijatele kontrolli kohaldamisega langevat regulatiivset koormust, tagades kogu ELis ekspordikontrolli õigusaktide järjekindluma ja ühtlasema kohaldamise ja lihtsustades kauplemist siseturul;
- edendada ekspordikontrolli paremat koordineerimist rahvusvahelisel tasandil.

Ettepanekute kokkuvõte

Kahesuguse kasutusega kaupade ja tehnoloogia eksporti käsitleva määruse muutmise mitmed ettepanekud suurendavad kontrolli tõhusust *parema julgeoleku* eesmärgil, näiteks:

- ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 1540 kohaselt kohaldatakse teatud kontrolle ELi läbivate transiitkaupade suhtes ning kehtestatakse kontroll vahendustegevuse üle, mis puudutab massihävitusrelvade loomisel kasutamist leida võivaid kaupu ja tehnoloogiasid;
- liikmesriigid näevad ekspordikontrolliga seotud tõsiste rikkumiste eest ette kriminaalkaristuste kohaldamist;
- parandatakse teabevahetust liikmesriikide ja nende eri valitsusasutuste vahel;
- nähakse ette piisavad läbivaatamisvõimalused juhaks, kui üks liikmesriik kavatseb lubada eksporti, mida teine liikmesriik peab oma olulisi julgeolekuhuve ohustavaks, või eksporti, millele teine liikmesriik on eelnevalt keeldunud luba andmast;
- parandatakse koostööd liikmesriikide vahel siseriikliku kontrolli kohaldamisel loetelusse mittekuuluvate kaupade suhtes.

Kahesuguse kasutusega kaupade ja tehnoloogia eksporti käsitleva määruse muutmise muude ettepanekute tulemuseks on *parema õiguskeskkonna loomine ELi tootmisharule*, nii tootmisharu tegevuse hõlbustamine ELi piires kui ka rahvusvahelise konkurentsivõime edendamine, näiteks:

- teatud kaupade ELi-sisese edastamise puhul praegu kehtiva eelneva loa taotlemise nõude asendamine eelneva teatamise nõudega, mis võimaldab liikmesriikidel endiselt tõkestada soovimatuid edastamisi;
- määruse teatud sätete, näiteks mittemateriaalse tehnoloogiasirde kontrolliga seotud sätete täpsustamine – neid kohaldatakse praegu liikmesriikides eri viisidel;
- põhimõtte sätestamine, et heausksetele ELi eksportijatele, kes on teostanud eksporti EList ELi ekspordikontrolli õigusnormide kohaselt, tuleb pakkuda õiguskindlust, juhul kui kolmas riik leiab kõnealuse ekspordi olevat ebaseadusliku, ja üleskutse kõnealuste olukordade lahendamiseks suurema koostöö kaudu kolmandate riikidega;
- koondlubade kasutamise edendamine, mis põhineb suuremal usaldusel ettevõtete poolt kohaldatava sisekontrolli vastu ning ühenduse ja siseriiklike üldiste ekspordilubade laialdasemal kasutuselevõtmisel;
- liikmesriigid kehtestavad ekspordilubade taotluste menetlemiseks soovituslikud tähtajad.

Ühtlasi tehakse ettepanek kehtestada liikmesriikide vahel määruse kohaldamisel suurema järjekindluse saavutamiseks kohaldamisjuhised või head tavad.

Mitmed ettepanekud on ette nähtud **ekspordikontrolli paremaks koordineerimiseks rahvusvahelisel tasandil**, näiteks ELi seisukohtade tihedam kooskõlastamine rahvusvahelistes ekspordikontrolli režiimides, ELi tootmisharu suurem kaasamine kontrollile allutatud kaupade kindlaksmääramisse ja kõigi ELi liikmesriikide liikmesuse tagamine kontrollirežiimides. Komisjon on algatanud ka tehnilise abi programmi, mis aitab kolmandatel riikidel kasutusele võtta piisava ekspordikontrolli režiimi. Määruse ettepanek sisaldab klauslit, mis näeb ette läbirääkimiste pidamist kokkulepete saavutamiseks kolmandate riikidega ekspordikontrolli vastastikuse tunnustamise osas ja sätet, millega nähakse ette ajutise ekspordikontrolli korra vastuvõtmise võimalus kolmandaid riike hõlmavate ELi programmide ja muude projektide korral.

Lõpetuseks teeb komisjon ettepaneku asutada regulatiivkomitee, eelkõige muudatuste tegemiseks määruse lisades, mis sisaldavad kontrollitavate kaupade loetelusid ja muid tehnilisi eeskirju. Kõnealune menetlus, mille kohaselt komisjon võtab muudatused vastu pärast liikmesriikide esindajatest koosnevalt komiteelt heakskiitva arvamuse saamist, võimaldab kontrollitavate kaupade loetelu kiiremini ajakohastada – praegu on selleks vaja komisjoni ettepaneku alusel vastu võetud nõukogu otsust.

Järgmised sammud

Ehkki kahesuguse kasutusega kaupade ja tehnoloogia ekspordi kontroll on osa Euroopa Ühenduse ühisest kaubanduspoliitikast, on sellel oma osa ka ELi julgeolekupoliitikas ning see on seotud niisuguste tundlike poliitikavaldkondadega nagu massihävitusrelvade leviku tõkestamine. Kõnealuses valdkonnas kavatseb komisjon teha tihedat koostööd liikmesriikidega, et ELi ekspordikontrollisüsteem aitaks kaasa Euroopa ja maailma julgeolekule, nagu liidu kodanikud loodavad, ja võimaldaks regulatiivset keskkonda, mis soosib Euroopa ettevõtluse õitsenguks vajalikku teadustööd ja tööstustegevust.

Komisjon kutsub üles ettepanekuid kiiresti läbi vaatama, et nõukogu saaks kahesuguse kasutusega kaupade määruse uuestisõnastamise ettepaneku peatselt vastu võtta ja et saaks võtta meetmeid muudes valdkondades, kus pole veel seadusandlikke ettepanekuid tehtud.

KOMISJONI TEATISE EELNÕU KAHE SUGUSE KASUTUSEGA KAUPADE JA TEHNOLOOGIA EKSPORDI KONTROLLIMISEKS KEHTESTATUD ÜHENDUSE KORRA LÄBIVAATAMISE KOHTA

I. Sissejuhatus – teatise eesmärk

Kahesuguse kasutusega kaupade ja tehnoloogia ekspordi kontrollil on massihävitusrelvade leviku vastu võitlemisel võtmeroll. Kontroll peab vältima nende kaupade ja tehnoloogia jõudmist riikidesse, mis võivad neid kasutada tuumarelvade levitamiseks, või organisatsioonidele, mis võivad neid kasutada terroristlikel või sõjalistel eesmärkidel. Ehkki kontrollil on julgeolekuga seotud eesmärk, teostatakse kontrolli kaubanduspoliitika meetmete abil, millega seatakse ELi tootjatele ja eksportijatele piirangud, ning ettevõtjate rahvusvahelise konkurentsivõime edendamiseks peaksid kõnealused piirangud olema kehtestatud minimaalsel vajalikul tasemel.

Käesoleva teatise peaesmärgiks on esitada laienenud Euroopa Liidus kahesuguse kasutusega kaupade ekspordi kontrollimise tõhustamise meetmed, et järgida Euroopa Ülemkogu poolt 2003. aasta juunis vastu võetud massihävitusrelvade leviku tõkestamise tegevusplaani ja Euroopa Ülemkogu poolt 2003. aasta detsembris vastu võetud massihävitusrelvade leviku tõkestamise ELi strateegiat. Teatise eesmärgiks on ühtlasi suurema selguse saavutamine ja kontrolli kohaldamisel ELi eksportijatele langeva koormuse vähendamine ning see võtab arvesse vajadust kohandada õiguslikku raamistikku ja viia see vastavusse ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooniga 1540.

II. Taust ja kontekst

Massihävitusrelvade levik ja nende võimalik kasutamine vastutustundetute riikide või terroristlike rühmituste poolt on suure rahvusvahelise tähtsusega julgeolekumure. Euroopa julgeolekustrateegias nimetatakse massihävitusrelvade ja nende kandevahendite levikut kõige suuremaks potentsiaalseks ohuks Euroopa julgeolekule. Strateegias märgitakse selgesõnaliselt, et ekspordikontrollil on olnud massihävitusrelvade leviku aeglustamisele kaasaaitav mõju. Ühe viisina aitavad Euroopa ühendused massihävitusrelvade leviku tõkestamisele kaasa ühise kaubanduspoliitika kaudu. Euroopa Kohtu kahe 1995. aasta lahendi järel, kus teatakse, et kahesuguse kasutusega kaupade ja tehnoloogia ekspordi kontroll kuulub ühise kaubanduspoliitika valdkonda (üksikasjad on esitatud käesoleva dokumendi II lisas), võttis nõukogu vastu määruse (EÜ) nr 1334/2000, millega kehtestatakse ühenduse kord kahesuguse kasutusega kaupade ja tehnoloogia ekspordi kontrollimiseks.

Nõukogu määrusega (EÜ) nr 1334/2000 kehtestatakse ühenduse kord kahesuguse kasutusega kaupade ja tehnoloogia ekspordi kontrollimiseks ja loa taotlemise kohustus kõnealuste kaupade ekspordiks. Määruse I lisas on esitatud kontrollitavate kaupade loetelu, mis põhineb rahvusvaheliste ekspordikontrolli režiimide loeteludel ning hõlmab bioloogilisi ja keemilisi materjale (Austraalia grupp), tuumamaterjale ja -seadmeid (tuumatarnijate grupp), raketide (raketitehnoloogia kontrollirežiim) ja tavarelvade komponente (Wassenaari kokkulepe). Rahvusvaheliste ekspordikontrolli režiimide üksikasjad on toodud III lisas.

Ehkki määrus (EÜ) nr 1334/2000 on kogu ELis vahetult kohaldatav, jääb määruse rakendamine liikmesriikide valitsusasutuste ülesandeks ja nende käsutuses on seejuures suhteliselt suur paindlikkus, eelkõige siseriiklike lisakontrollide kehtestamise osas.

Kõik 25 ELi liikmesriiki on Austraalia grupi (AG) ja tuumatarnijate grupi (NSG) liikmed,

kuid Küpros ei ole veel ühinenud Wassenaari kokkuleppega ning seitse liikmesriiki (Küpros, Eesti, Läti, Leedu, Malta, Slovakkia ja Sloveenia) pole veel ühinenud raketitehnoloogia kontrollirežiimiga (MTCR), samuti mitte Rumeenia (ELiga ühinev riik). Euroopa Komisjon on Austraalia grupi liige ja tuumatarnijate grupi vaatleja, kuid tal puudub staatus raketitehnoloogia kontrollirežiimis ja Wassenaari kokkuleppes, ehkki pärast Thessaloniki tegevusplaani vastuvõtmist võib komisjon ELi eesistujariigi delegatsiooni osana osaleda koosolekutel koos nõukogu sekretariaadiga.

Pärast 2001. aasta 11. septembri terroristlike rünnakuid on kõnealuste režiimide esialgseid mandaate, mille eesmärgiks oli tõkestada riikide poolt kahesuguse kasutusega kaupade omandamist massihävitusrelvade või tavarelvade tootmise eesmärgil, kohandatud nii, et oleks tõkestatud kahesuguse kasutusega kaupade omandamine ka valitsusväliste osalejate poolt, kes võivad neid kasutada terroristlikeks rünnakuteks (massihävitus- või tavarelvade abil).

Teiseks rahvusvahelist tausta muutnud elemendiks on asjaolu, et rahvusvaheliste kontaktide intensiivistumise ja uute majanduses osalejate esilekerkimise tõttu ei esinda kõnealused rahvusvahelised ekspordikontrolli režiimid enam kõiki peamisi massihävitusrelvade tootmiseks vajalike kahesuguse kasutusega tehnoloogiate tarnijaid.

Kõnealust tühimikku peaks keskmise pikkusega ajavahemiku jooksul osaliselt korvama ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 1540 rakendamine, mis muudab kontrollid mitmepoolseks. Muud käsitlemist vajavad küsimused on seotud vajadusega tagada, et rahvusvaheliste ekspordikontrolli režiimide tehtavad otsused peaksid sammu innovaatikasuundadega, et kontrolli alla ei kuuluks kaubad, mis on väljaspool rahvusvaheliste kontrollirežiimide liikmeid laialdaselt saadaval ning et eeskirjad oleksid rahvusvaheliste kontrollirežiimide liikmete vahel maksimaalselt ühtlustatud.

Terroristide poolt massihävitusrelvade kasutamise oht käivitas Thessaloniki tegevusplaani, kus kutsuti üles tugevdama ELi ekspordikontrolli, tõhustama tundliku teabe vahetamist, parandama koostööd eksportijatega, tugevdama ELi rolli rahvusvahelistes ekspordikontrolli režiimides ja võtma kasutusele liikmesriikide vastastikused eksperdihinnangud määruse rakendamise kohta. Vastastikuseid eksperdihinnanguid koordineeris komisjoni juhitud tööühm, kes esitas nõukogule 2004. aasta novembris aruande oma lõppjärelduste kohta. Üldasjade nõukogu on sellest ajast peale vastastikuste eksperdihinnangute rakendamisel tehtud edusamme regulaarselt läbi vaadanud (viimati 2005. aasta detsembris tehtud avalduses). Lisaks võttis Euroopa Ülemkogu 17.–18. juunil 2004. aastal vastu deklaratsiooni kriminaalkaristuste kohta, tuletades meelde massihävitusrelvade leviku tõkestamise Euroopa strateegias liikmesriikide poolt väljendatud kohustust võtta vastu ühine kriminaalkaristuste poliitika massihävitusrelvadega seotud materjali ebaseadusliku ekspordi, vahendamise ja salakaubaveo eest.

Lisaks julgeolekumõõtmele on kahesuguse kasutusega kaupade ja tehnoloogiate tootmine ning eksport majanduslikult tähtis, sest kõnealused kaubad ja tehnoloogiad on laiaulatuslikud, kõrge lisandväärtuse ja tehnoloogilise sisuga ning ELil on kõnealuste toodete peamise eksportijana konkurentsieelis. Ehkki kahesuguse kasutusega kaupade olemusest tingitult ei ole täpsed statistilised andmed saadaval, ulatus kahesuguse kasutusega kaupu hõlmavate tariifiridade alla kuuluvate kaupade eksport 2004. aastal ligikaudu 128 miljardi euron ja

2005. aastal 142 miljardi euron, moodustades 13% ELi koguekspordist.¹ Hinnangute kohaselt on ELis üle 5000 kontrolli alla kuuluvaid kaupu eksportiva ettevõtte.

III. Ekspordikontrolliga seonduvad põhiküsimused

Peamised parandamist vajavad valdkonnad ELi ja liikmesriikide tasandil on vastastikuste eksperdi hinnangute töörühma kohaselt ning nõukogu 13. detsembri 2004. aasta deklaratsioonis väljendatuna järgmised:

- ELi süsteemi rakendamise aluseks olevate õigusaktide läbipaistvuse ja õigusaktidealase teadlikkuse tagamine;
- märkimisväärsete lahknevuste miinimumini viimine liikmesriikide tavades;
- kahesuguse kasutusega kaupade transiidi ja ümberlaadimise puhul lisakontrollide kehtestamise võimaluste uurimine;
- kontrolli alla kuuluvate kahesuguse kasutusega kaupade äratundmisel abi pakkumine;
- loa andmisest keeldumisega seotud teabevahetuse parandamine ja võimaluse kaalumise luua andmebaas tundliku salastatud teabe vahetamiseks;
- kontrolli jõustamise heade tavade suhtes kokkuleppele jõudmine;
- läbipaistvuse parandamine, et hõlbustada loetellu mittekuuluvate kaupade koordineeritud kontrolli rakendamist (täiskontroll/lõppkasutuse kontroll) ELi tasandil;
- eksportijatega suhtlemise tugevdamine;
- mittemateriaalse tehnoloogiastiirde kontrolli heade tavade suhtes kokkuleppele jõudmine.

ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooniga 1540 kehtestati teatud uued kohustused, sealhulgas piisavate sätete vastuvõtmine, et hoida ära kahesuguse kasutusega kaupade ebaseaduslikku salakaubavedu, transiiti, ümberlaadimist, vahendamist ja reeksporti, ning kehtestati ekspordikontrolliga seotud õigusnormide rikkumise eest kriminaal- või halduskaristuste ettenägemise põhimõte. Vahendamise all mõistab komisjon vahendusteenuste osutamist, kui osaleja on massihävitusrelvadega seotud lõppkasutusest teadlik, kuid teostab tehingu sellele vaatamata.

Konkreetsed kogemused on näidanud, et eksterritoriaalne ekspordikontrolli kohaldamine kolmandate isikute poolt loob ELi importijatele ja eksportijatele keerulisi olukordi. Et vältida haldus- või isegi kriminaalkaristusi tegevuse eest, mis leiab aset ELis ja ELi eeskirjade kohaselt, on eksportijad ja importijad mõnikord sunnitud ELi piires kohaldama kolmandate riikide piiranguid selliste kaupade reeksporti suhtes, mis ei ole ELis pärit, või sellise ELis toodetud piiranguteta kauba kolmandatesse riikidesse eksportimisel, mis sisaldab väljastpoolt

¹ Kõnealune eksport hõlmab kõiki kahesuguse kasutusega kaupadega seotud tariifriidasid ja sisaldab seetõttu ka kaupu, mis ei ole ranges tähenduses kahesuguse kasutusega kaubad.

ELi pärit koostisosi. ELi kodanike suhtes võidakse ka esitada kolmandale riigile väljaandmise taotlus, juhul kui nende eksport vastab ELi eeskirjadele, kuid kolmas riik leiab selle olevat ebaseadusliku. Kohane on korrata, et kahe suguse kasutusega kaupade määrus annab tervikliku õigusliku raamistiku kahe suguse kasutusega kaupade, tehnoloogia ja nendega seonduvate teenuste ekspordiks ja et kolmanda riigi erinevate õigusaktide puhul, mille kohaselt kõnealust eksporti loetakse kuriteoks, on tähtis tagada õiguskindlus määru reguleerimisalasse kuuluvate kahe suguse kasutusega kaupade, tehnoloogia ja teenuste eksportijatele, kes tegutsevad määru sätete ja määru rakendamiseks vastu võetud eeskirjade kohaselt. Parim viis neid probleeme käsitleda on tugevdada koostööd ELi ja kolmandate riikide vahel, edendamaks kontrollide ühtlust – selle eesmärgiga on komisjon teinud ettepaneku lisada ekspordikontrolli määru sätte kõnealuse koostöö edendamise kohta kolmandate riikidega.

EÜ poolt rahastatavatest ning kolmandate riikide osalusel läbi viidud projektidest, näiteks Galileo projektist saadud kogemused on näidanud, et kohane on võtta kasutusele ajutised menetlused üksikasjalike ELi eeskirjade sätestamiseks kõnealuste projektide raames toimuvaks ELi kahe suguse kasutusega tehnoloogia edastamiseks.

Lõpetuseks, regulaarsed kontaktid tootmisharuga ja mõju hindamise uuringu käigus (vt järgmist jagu) eksportijate tähelepanekute kogumine on näidanud, et tootmisharu peamiseks mureküsimusteks kõnealuses valdkonnas on:

- vajadus eeskirjade suurema läbipaistvuse ja ennustatavuse järele;
- ekspordilubade taotluste kiirem menetlemine liikmesriigi pädevates asutustes, eriti loetellu mittekuuluvate kaupade korral;
- kahe suguse kasutusega kaupu käsitleva määru ühetaoline kohaldamine kogu ELis, et vältida konkurentsimoonutusi, sealhulgas kontrolli alla kuuluvate kaupade tõlgendamine ja siseriikliku kontrolli kohaldamine loetellu mittekuuluvate kaupade suhtes;
- korra lihtsustamine, vähendades kontrollitavate kaupade loetelude keerukust, eelkõige nähes ette loetelude asjakohasuse regulaarse läbivaatamise, arvestades nende kaupade kättesaadavust välisriikides ja innovatsiooni, nihutades põhitähelepanu kontrolli alla kuuluvatelt kaupadelt rikkujate tuvastamisele ja luues usaldusväärsetele eksportijatele kauplemist soodustavaid vahendeid;
- regulatsiooni mitmekihilisuse vähendamine (kontrollirežiimides, ELi ja siseriiklikul tasandil, lisaks vajadusele järgida kolmandate riikide poolt reeksporti suhtes kohaldatavat kontrolli);
- e-litsentsimise kasutuselevõtt;
- teatavate kolmandate riikide poolt eksterritoriaalselt kohaldatavate kontrollide põhjustatud probleemid;
- käesoleval ajal kõige tundlikumate kaupade ELi-sisese edastamise suhtes kohaldatava eelneva loa taotlemise nõude asendamine eelneva teavituse süsteemiga.

IV. Soovitused ja ettepanekud ELi ekspordikontrolli korra läbivaatamiseks ja selle rolli kaalumiseks rahvusvahelistes jõupingutustes massihävitusrelvade leviku tõkestamisel

Enne nõukogule asjaomase ettepaneku tegemist võttis komisjon lisaks liikmesriikide ja tootmisharu arvamustele arvesse proportsionaalsuspõhimõtet, tagamaks, et õigusakti muudatused pakuvad julgeolekule lisaväärtust ning ei kahjusta oluliselt ELi ettevõtete välisriikides tegutsemise võimet.

Enamik muid õigusakti muudatusi lisaks transiidile, ümberlaadimisele ja vahendamisele tulenevad sellest, et õigeaegselt on tuvastatud erinevused määruse teatavate sätete rakendamise siseriiklikes tavades – seda kinnitasid ka vastastikused eksperdihinnangud ja mõju hindamise uuring. Kõnealuseid sätteid saaks tugevdada, et parandada ELi kahesuguse kasutusega kaupade ekspordikontrolli süsteemi tõhusust. Samamoodi tehti kindlaks valdkonnad, mis ei vaja õigusaktide muudatusi, vaid pigem haldusmeetmeid või heade tavade vastuvõtmist.

Komisjoni soovitude põhieesmärgid on järgmised:

- ELi kahesuguse kasutusega kaupade ekspordikontrolli süsteemi suurema selguse, läbipaistvuse ja võimaluse korral lihtsuse saavutamine;
- määruse järjekindla rakendamise tagamine ELis koos kontrolli suurema tõhususe ja tulemuslikkusega ning konkurentsimoontuste kõrvaldamine eri liikmesriikide eksportijate vahel;
- ELi eksportijatele langeva regulatiivse koormuse vähendamine, võttes arvesse vajadust mitte panna neid kolmandate riikide eksportijatega võrreldes ebasoodsamasse konkurentsiolukorda;
- kaubandustakistuste vähendamine ELi siseturul.

Liikmesriikidega peetud aruteludest tulenevalt on komisjoni soovitused käesolevas teatises jagatud viide valdkonda:

- a) ***ettepanekud määruse (EÜ) nr 1334/2000 uuestisõnastamiseks.*** Need on komisjoni eraldi ettepaneku teemaks koos kõigi üksikasjadega mõju hindamise uuringu tulemuste kohta. Hõlmatud valdkonnad on muu hulgas: kontrollide laiendamine transiidile, ümberlaadimisele², vahendamisele ja reekspordile; mittemateriaalse tehnoloogiasirde kontrolli sisu täpsustamine; komiteemenetluse kehtestamine kontrollitavate kaupade loetelude vastuvõtmiseks; loetellu mittekuuluvate kaupade suhtes kohaldatava siseriikliku kontrolli kohta käiva teabevahetuse parandamine vastavalt asjakohastele julgeolekunormidele; keeldumiste kohta käiva teabevahetuse parandamine koos võimalusega viia sisse turvaline elektrooniline süsteem komisjoni, liikmesriikide ja nõukogu vahel; rahvusvaheline koostöö kolmandate riikidega koos võimalusega võtta vastu ajutised ekspordikontrolli eeskirjad konkreetsete EÜ poolt rahastatavate projektide jaoks, mille raames kolmandatel riikidel on potentsiaalne juurdepääs ELi kahesuguse kasutusega tehnoloogiatele; uuesti sõnastatud artiklisse 21 viite lisamine kriminaalkaristuste kohta, mis nähakse ette vähemalt määruse sätete ja liikmesriikide poolt määruse rakendamiseks vastu võetud eeskirjade tõsise rikkumise eest, vastamaks Euroopa Ülemkogu 2004. aasta juuni deklaratsioonis sisalduvale üleskutsele kriminaalkaristuste kohta ja ÜRO Julgeolekunõukogu

² Ümberlaadimine kuulub osaliselt transiidi mõiste alla.

resolutsioonis 1540 sisalduvale üleskutsele kehtestada kohased haldus- ja kriminaalkaristused ekspordikontrolli määruste rikkumise eest; allesjäänud ühendusesiseste kontrollide asendamine saadetistest eelneva teatamise süsteemiga; riiklike pädevate asutuste kohustus kehtestada soovituslikud tähtajad ekspordilubade taotluste läbivaatamiseks ning tähtajad litsentse väljaandvate asutuste poolt esitatud teabenõuete menetlemiseks, mis käsitlevad loetellu mittekuuluvate kaupade ja tehnoloogiate suhtes kohaldatavat siseriiklikku kontrolli;

- b) valdkonnad, kus võiks välja töötada **suunised ja head tavad**. Suunised ja head tavad on viisid määruse teatud sätete rakendamiseks, mille suhtes võiks kokkuleppele jõuda nõukogu kahesuguse kasutusega kaupade töörühma tasemel ja mille valmistavad ette koordineerimisrühma eksperdid. Suunised ja head tavad ei oleks õiguslikult siduvad, vaid pakuksid standardeid ekspordikontrolli kohaldamiseks ja asjakohastel juhtudel tehtaks need üldsusele kättesaadavaks, nagu 2005. aasta detsembris vastu võetud tööstuse heade tavade puhul. Mõningatel juhtudel võiksid suunised koosneda rahvusvaheliste kontrollirežiimide suuniste kohandamisest, et võtta arvesse ELi spetsiifikat, eelkõige ühisturu olemasolu ja ELi ühispiire. Suuniste ja heade tavade kohaldamiseks soovitatakse järgmisi valdkondi: mittemateriaalsed tehnoloogiasiidred, sealhulgas tehniline abi ning üldkasutatava tehnoloogia ja baasteadusuuringutega seotud erandite kindlaksmääramine; ekspordi koondload; sätete rakendamise tavad, nagu ühine riskianalüüs; ettevõttesisesed nõuetele vastavuse programmid; tugidokumendid loetellu mittekuuluvate toodete suhtes kohaldatava siseriikliku kontrolli ja selle koordineerimise hindamiseks;
- c) valdkonnad, kus piisaks **haldusmeetmetest**, näiteks läbipaistvus; siseriiklike ja ELi veebilehtede parandamine, lisades neile ühise sisenemiskoha; ekspertide rühma kasutamine, tagamaks I lisa järjekindla ja ühtlase tõlgendamise ELis; tööriistade väljatöötamine kahesuguse kasutusega kaupade tuvastamiseks; litsentse väljaandvate ametnike ja tolliametnike väljaõpetamine;
- d) valdkonnad, mida käsitletakse **tulevastes komisjoni ettepanekutes**, eelkõige täiendavate ja uute ühenduse üldiste ekspordilubade loomine, et hõlbustada mittetundlike kaupade edastamist mittetundlikesse sihtkohtadesse, mida praegu hõlmavad riiklikud ekspordi üldload (vt üksikasju V lisast);
- e) lõpetuseks on mitmeid käsitlemist vajavaid küsimusi, mis väljuvad ELi ekspordikontrolli korra mehhanismi alt ja mida nõukogu on esile toonud (eelkõige Thessaloniki tegevusplaanis) ning mida vastastikused eksperdi hinnangud on kinnitanud:

i) Rahvusvaheliste ekspordikontrolli režiimide piirangud

Ekspordikontrolli režiimid ei saa pakkuda täiesti kindlat kontrollisüsteemi, sest muude põhjuste hulgas on režiimidega liitunud arv piiratud ja režiimide eeskirjad ei ole õiguslikult siduvad, jättes riiklikuks rakendamiseks palju manööverdamisruumi. Üldiselt ei sätestata režiimidega piiranguid ekspordile riikidesse, mis ei ole asjaomaseid massihävitusrelvade leviku tõkestamise lepinguid ratifitseerinud. See on režiimide puudus, mida tuleks ideaalvariandis käsitleda, tegemaks kindlaks, et tundlike kaupade eksport toimub üksnes turvalistesse riikidesse, kes ei kavatse kasutada kaupu või tehnoloogiat massihävitusrelvade tootmisega seotud tegevuseks.

Lisaks, arvestades kahesuguse kasutusega toodete sektori laienemise ning innovatsiooni suurt kiirust, mis tuleneb ka muudatustest kaitsestrateegiates ning uute tehnoloogiate laiemast kasutuselevõtust, peavad režiimid lahendama olulisi sõlmprobleeme seoses kontrolli alla kuuluvate kaupade väljaajamisega. See nõuab paremat koostööd tootmisharuga.

Wassenaari kokkuleppe puhul on piiranguks asjaolu, et puudub eeskiri, mis näeks ette eelneva konsulteerimise, juhul kui üks liitunud riik kavatseb anda ekspordiloo põhijoontes samalaadsele tehingule, millele teine liitunud riik on keeldunud luba andmast.

Selles osas võiks EL töötada kontrollirežiimide tugevdamise heaks.

ii) Kõikide ELi liikmesriikide liikmelisus rahvusvahelistes ekspordikontrolli režiimides

Viimase laienemise ajal olid vaid kolm kümnest uuest liikmesriigist kõigi rahvusvaheliste ekspordikontrolli režiimide liikmed. See oli suureks probleemiks, sest kontrollirežiimi liikmeks mitteolemine tähendab, et sellised liikmesriigid peavad kahesuguse kasutusega kaupade määruse alusel kohaldama kontrolle, ilma et nad osaleksid kontrollitavaid kaupu hõlmavatel aruteludel või režiimidega ette nähtud kontrollide rakendamises. Neil puudub ühtlasi juurdepääs hädavajalikule tundlikule teabele, näiteks ELi mittekuuluvate riikide poolt ekspordiloo andmisest keeldumised või tundlike lõppkasutajate loetelu, mis on riiklikul ja ELi tasandil tõhusa kontrolli rakendamiseks võtmetähtsusega.

2003. aasta septembris tegid komisjoni talitused liikmesriikidele ettepaneku strateegia kohta, mille eesmärgiks oli kooskõlas Thessaloniki tegevusplaaniga edendada kõigi uute liikmesriikide liitumist kõikide rahvusvaheliste ekspordikontrolli režiimidega ning mida toetas nõukogu poliitika- ja julgeolekukomitee. See viis 2004. aasta mais kõigi uute ELi liikmesriikide vastuvõtmiseni Austraalia gruppi ja tuumatarnijate gruppi. Kuid sama edukalt ei läinud ei raketitehnoloogia kontrollirežiimiga – seitse uut ELi liikmesriiki ja Rumeenia pole sellega veel liitunud – ega Wassenaari kokkuleppega, mille liige Küpros ei ole. Seetõttu on tähtis liikmeks astumise aktiivne propageerimine, võttes samal ajal kohaselt arvesse kontrollirežiimide vajadust laiendada teistele peamistele kahesuguse kasutusega tehnoloogiate tootjatele ja tõhusate otsustamissüsteemide säilitamist. Vahepeal on vaja leida praktiline lühiaegne lahendus (näiteks ajutise vaatleja staatus), et kombineerida uute ELi liikmesriikide vajadus saada juurdepääs kogu asjaomasele tundlikule teabele, eriti ekspordilubade andmisest keeldumistele ja kontrollitavate kaupadega seotud tehnilisele teabele.

iii) Komisjoni osalemine kontrollirežiimides ja ELi seisukohtade koordineerimine

Thessaloniki tegevusplaanis ja massihävitusrelvade leviku tõkestamise ELi strateegias kutsutakse üles tegema EList ekspordikontrolli režiimides juhtivat koostööosalist, tagades muuhulgas kontrollirežiimides seisukohtade koordineerimise ja nähes ette komisjoni suuremat osalemist kontrollirežiimides. Komisjoni talitused tegid 2003. aastal nõukogule ettepaneku vastava eesmärgiga poliitika kohta, mida on rakendatud üksnes osaliselt. Üheks põhjuseks, miks komisjonil on olnud raskusi ELi

koordineerimist tugevdada, on tema asjakohase staatuse puudumine kontrollirežiimides, eelkõige raketitehnoloogia kontrollirežiimis ja Wassenaari kokkuleppes, ning see õõnestab komisjoni suutlikkust kahesuguse kasutusega kaupade määrase reguleerimisalasse kuuluvates valdkondades tõhusalt kaasa aidata.

Komisjon soovib seetõttu, et tema staatus rahvusvahelistes kontrollirežiimides koos liikmesriikidega läbi vaadataks, tagamaks esimese sammuna juurdepääsu raketitehnoloogia kontrollirežiimi ja Wassenaari kokkuleppe dokumendihalduse e-süsteemidele.

Komisjon on jätkuvalt arvamusel, et massihävitusrelvade vastu võitlemise ELi strateegias esile toodud ELi-poolne koordineerimine ja kaasatus on ELi poliitiliseks prioriteediks, et istungid edukalt ette valmistada ja hõlbustada kolmandatele riikidele tehtavaid läbirääkimisettepanekuid; selline koordineerimine on osutunud kasulikuks eelkõige ELi huvide kaitsmisel Austraalia rühma suuniste vastuvõtmisel või raketitehnoloogia kontrollirežiimi ja Wassenaari kokkuleppe raames Galileo projektis kasutust leida võivate tehnoloogiatega seotud ekspordikontrolli puhul. Edasi tuleks arendada rahvusvahelistes kontrollirežiimides ja asjaomastes nõukogu töörühmades osalevate ELi delegaatide täiendavaid kohtumisi. Säilitada ja edendada tuleks koordineerimist nõukogu erinevate pädevate töörühmade (CONOP, CODUN, COTER, aatomiküsimused, COARM ja kahesuguse kasutusega kaupade töörühm; vt kasutatud mõistete loetelu I lisas) vahel, et tagada massihävitusrelvade vastu võitlemise ELi strateegia rakendamise järjekindlus ja tõhusus.

Kõnealused parandused võimaldaksid komisjonil ühtlasi aidata kaasa regulaarse dialoogi hõlbustamisele ELi liikmesriikide ja ELi tootmisharu vahel enne kontrolliloetelude läbivaatamist režiimide raames ning tagaksid ELi tarnijatele võimaluse osaleda ettepanekutes, mille eesmärgiks on kontrollirežiimide otsuste kohandamine ELi tarnesuutlikkusega ja kahesuguse kasutusega kaupade sektorites aset leidva innovatsiooniga.

iv) Tehniline abi kolmandatele riikidele ja rahvusvahelisele koostööle

Komisjon on teadlik, et rahvusvahelise üldsuse jõupingutused riiklike ekspordikontrollide tugevdamiseks ja kontrollide mitmepoolsuse edendamiseks on suunatud eesmärgile kõrvaldada lüngad, mis tulenevad üha suurema hulga kahesuguse kasutusega kaupade tarnimisest riikidest, kus ekspordikontrolli kord ja tavad on optimaalsest madalamal tasemel. Massihävitusrelvade vastu võitlemise ELi strateegias on selgelt sõnastatud kohustus tugevdada ekspordikontrolli poliitikat ja tavad nii ELi piires kui neist väljaspool, koostööstades seda rahvusvaheliste partneritega. Strateegias tuvastatakse vajadus seada sisse abiprogramm riikidele, kes vajavad ekspordikontrolli valdkonnas tehnilisi teadmisi.

2003. aasta novembris võttis üldasjade ja välissuhete nõukogu vastu teksti, mille eesmärgiks oli massihävitusrelvade leviku tõkestamise poliitika lõimimine ELi ulatuslikumatesse suhetesse kolmandate riikidega, viies muuhulgas kõnealuste riikidega sõlmitud kokkulepetesse sisse massihävitusrelvade leviku tõkestamise klausli. Käesoleval ajal on ELi eesmärgiks massihävitusrelvade leviku tõkestamise sätete sisseviimine kõigisse uutesse kokkulepetesse kolmandate riikidega, nii nagu tehti AKV riikidega muudetud Cotonou lepingus (kõnealused riigid on nõustunud tõhusate riiklike ekspordikontrollide abil tegema ELiga koostööd

massihävitusrelvade leviku tõkestamise alal). Klausli võtmeelement sätestab, et ELi partnerid peavad kehtestama massihävitusrelvade levitamisega seotud kaupade suhtes tõhusa riikliku ekspordikontrolli süsteemi. Seetõttu on EL käesoleval ajal võtnud kohustuse pakkuda suuremat ekspordikontrollialast abi.

Komisjon otsib võimalusi ekspordikontrolli tehnilise abi alal veelgi rohkem ära teha. Seetõttu käivitas komisjon koostöös nõukogu sekretariaadiga (eelkõige välis- ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja eriesindaja bürooga) ja liikmesriikidega rea tehnilise abi andmise tegevusi, mis on suunatud sellistele riikidele nagu Horvaatia, Serbia, Montenegro, Bosnia ja Hertsegoviina, Venemaa Föderatsioon, Hiina, Ukraina ja Araabia Ühendemiraadid. Kõnealune töö toetab jätkuva ekspordikontrollialase abi andmise programmi, mida rahastatakse aastatel 2007–2013 uuest stabiilsusinstrumendist.

Komisjon on võtnud endale kohustuse arendada koostööd kolmandate riikide, peamiste kaubanduspartnerite ja rahvusvaheliste organisatsioonidega kogemuste alusel, mis on omandatud eelkõige komisjoni koostöös IAEAg (Rahvusvahelise Aatomenergia Agentuuriga). Sel eesmärgil kavatseb komisjon hõlbustada eelkõige projektispetsiifiliste ekspordikontrollimeetmete vastuvõtmist, et hõlbustada kolmandate riikide osalemist ELi rahastatud teadus- ja tööstusprojektides, eelkõige Galileo projekti raames saadud viljakale kogemusele toetudes.

V. Ettepanekute mõju hindamine

2005. aasta septembris käivitati määruse rakendamise kohta eksportijate arvamuste kogumine ja mõju hindamise uuring, et hinnata ekspordikontrolli reformi erinevate valikute tagajärgi. Mõju hinnang, millega kaasnes kõigile huvitatud isikutele suunatud avalik üleskutse arvamuste esitamiseks, hõlmas liikmesriike, eksportijaid ja vedajaid ning ettevõtjaid. Tulemused avaldati 2006. aasta veebruaris³ ning seejärel arutati neid liikmesriikide ja eksportijatega.

Enamikku huvitatud tootmisharu ametiliitude poolt tehtud soovitusi ja märkusi on arvesse võetud, ehkki teatavates aspektides ei sisalda käesolev teatis teatud ettepanekuid, sest need ei oleks poliitiliselt mõeldavad (näiteks kontrollitavate kaupade loetelu või riiklike kontrollide radikaalne lihtsustamine).

Katsetati erinevaid valikuid ja uuringu tulemuste ning liikmesriikide ja eksportijate märkuste põhjal on komisjon kulutasuvuse alusel välja valinud parimad valikud. Igasuguste regulatiivse korra muutmise ettepanekute puhul on arvesse võetud vajadust vähendada tootjatele ja eksportijatele ning liikmesriikide haldusasutustele langevat koormust rangelt vajaliku miinimumini. Mõju hinnangu üksikasjalikuma kirjelduse leiab seletuskirjast komisjoni ettepanekule nõukogu määruse (EÜ) nr 1334/2000 muutmise ja uuestisõnastamise kohta ning ettepanekule lisatud märkusest.

Komisjoni ettepanek *transiidi ja ümberlaadimise kontrolli* kohta võimaldab liikmesriikide pädevatel asutustel kolmandasse riiki transiitveol oleva kahesuguse kasutusega kauba (nagu on määratletud kavandatud uuesti sõnastatud määruses) oma valdusse võtta ainult siis, kui liikmesriikide kogutud luureandmed näitavad, et kaupa kavatakse kasutada

³ Dokument on kättesaadav järgmisel aadressil:
http://ec.europa.eu/comm/trade/issues/sectoral/industry/dualuse/pr230206_en.htm

massihävitusrelvade tootmiseks, rikkudes rahvusvahelisi massihävitusrelvade leviku tõkestamise lepinguid ja korda. Selliseid juhtumeid ei oodata arvukalt. Võimalus kohaldada kontrolli iga ELis toimuva ümberlaadimise suhtes on kõrvale lükatud, sest selline kontroll oleks ebapraktiline.

Kahesuguse kasutusega kaupade **vahendamisteenuste osutamise** (ehk **vahendamise**) osas leidis mõju hindamise uuring praktilisi raskusi seoses süstemaatilise kontrolli (loa andmise) rakendamisega ELi füüsilise või juriidilise isiku poolt teostatavale vahendustegevusele ja võimatusega rakendada kõnealuseid kontrolle ELi kodanike suhtes, kes teostavad vahendustegevust välisriikides. See viis komisjoni ettepanekuni piirata EList toimuvate tegevuste kontrollimist ja kohaldada kontrolli juhtudel, kui vahendaja on teadlik, et asjaomaseid kaupu võidakse kasutada massihävitusrrelva tootmiseks.

Mõju hinnangu uuring näitas kasu meetmetest, mille eesmärgiks on tagada ELi ja liikmesriikide õigusaktide **suurem läbipaistvus**.

Lisaks andis uuring lisaelemente **ühenduse üldiste ekspordilubade** ja **riiklike üldiste ekspordilubade** kasutamistingimuste edaspidiseks kindlaksmääramiseks ja selgitamiseks.

Mõju hinnangu uuringus rõhutati ka vajadust **luua täiendavad ühenduse üldised ekspordiload**, et ühitada ELi praktika teiste peamiste tarnijate ja rahvusvaheliste ekspordikontrolli režiimide liikmete omaga. Eksportijad on teinud ettepanekuid, mille suhtes komisjon kavatses järeelmeetmeid võtta tõenäoliselt 2007. aastal määruse I lisa muutmissettepanekute tegemise ajal (vt üksikasju käesoleva dokumendi V lisas). Võimalik on kompromiss teatavatesse riikidesse uute ühenduse ekspordilubade loomise ja ekspordikontrolli tugevdamise vahel riikidega, kes ei ole kontrollirežiimide liikmed.

Ekspordi koondlubade andmise heade tavade vastuvõtmine peaks veelgi levitama kõnealuste lubade kasutamist ja aitama vältida konkurentsimoonutusi ELi eksportijate vahel.

Mõju hinnang tõi välja ka **loetellu mittekuuluvate kaupade** suhtes kohaldatava **riikliku kontrolli ühtlustamisega** kaasneva lisaväärtuse julgeolekule ja kaubandusele. Euroopa Komisjon on juhtinud liikmesriikide tähelepanu asjaolule, et kasvav osa loa andmisest keeldumisi hõlmab loetellu mittekuuluvaid kaupu, mida määratluse järgi võib vabalt teistesse liikmesriikidesse eksportida, välja arvatud juhul, kui need liikmesriigid kohaldavad sama lõppkasutuse kontrolli. Uuringus tehti ettepanek, et riiklikul tollil võiks olla võimalus peatada iga kahesuguse kasutusega kaup, mis kuulub lõppkasutuse riikliku kontrolli alla. Uuringust ilmnes ühtlasi, et kui tootmisharu kontrollidest teavitamist paremini ei ühtlustata ja teadlikkust ei tõsteta, esineb oht, et loetellu mittekuuluvate kaupade ekspordiloa andmisest keeldumisi vähendatakse teise liikmesriigi kaudu eksportimise abil.

Komiteemenetluse kasutuselevõtt peaks kiirendama määruse (EÜ) nr 1334/2000 lisade ajakohastamist. Nõutav on ka komisjoni aktiivne kaasamine rahvusvahelistesse ekspordikontrolli režiimidesse.

Ettepanekud astuda **läbirääkimistesse kolmandate riikidega**, et ühisturgu ei mõjutaks ELis kehtivate reekspordieeskirjade suhtes kohaldatavad kolmandate riikide eeskirjad, tooks kasu nii ELi majandusharule kui kolmandate riikide eksportijatele. Ettepanek võtta erandina määrusega kehtestatud eeskirjadest kasutusele vajalik ja Galileo projekti näitele toetuv ühine ELi otsustusprotsess ning võimaluse korral ka projektispetsiifiline ekspordikontrolli kord uute või tundlike ELis väljaarendatud kahesuguse kasutusega tehnoloogiate jaoks tooks kasu ELi

ja liikmesriikide poolt rahastatavatele ja kolmandatele riikidele avatud tööstus- ja teadusprojektidele.

Enamik tegevusi, mis on kavandatud lisaks eespool mainitutele, toob kaasa ekspordikontrolli parema koordineerimise ja rakendamise ELis ning suurema läbipaistvuse. Need edendavad ELi tootmisharu konkurentsivõime säilimiseks vajalikke võrdseid konkurentsitingimusi. Enamik ettepanekus esitatud tegevustest nõuab liikmesriikidelt paremat ja mõnikord ka senisest erinevat saadaolevate ressursside kasutamist.

Tihedam koostöö liikmesriikide vahel võib nõuda mõningaid ressursse neilt liikmesriikidelt, kes on välja arendanud kõige parema suutlikkuse, kuid see tugevdab ELi kontrollikorra üldist tõhusust. Mõned liikmesriigid peavad oma ekspordikontrollitoiminguid ja selleks eraldatud ressursse ajakohastama ja need tõhususe kõrgete standarditega vastavusse viima, samuti rahuldama eksportijate nõudmise kiiremate ja tõhusamate süsteemide järele, näiteks ekspordilubade taotluste kiirem läbivaatamine, võimaluse korral ettenähtud tähtjaks, riskipõhine haldamine, tootmisharu teadlikkuse tõstmine, ettevõttesisese nõuetele vastavuse kontrollide laiendamine ja suurem toetus tootmisharule selle järelepärimistele vastamisel.

VI. Lõppjärelused ja järgmised sammud

Esimese prioriteedina peaks nõukogu uuestisõnastatud määruse ettepanekus esitatud vajalikud muudatused aegsasti vastu võtma.

Kuna aga ekspordikontrolli parandamine ei nõua kõigil juhtudel regulatiivset tegevust, kutsub komisjon nõukogu üles märkima ära kõiki valdkondi, kus on tehtud ettepanekud tegevuse kohta, ja toetama konkreetsete meetmete võtmist ligikaudse kokkulepitud tähtaja jooksul. Komisjoni arvates võiks kõigi meetmete kehtestamise tähtjaks olla 2008. aasta lõpp ning 2007. aasta alguseks võiks komisjonil olla juurdepääs WAISi ja ePOCi süsteemidele (vastavalt Wassenaari kokkuleppe ja raketitehnoloogia kontrollirežiimi levitamise elektroonilised süsteemid). Komisjon kutsub nõukogu üles meeles pidama vastastikuste eksperdihinnangute mõnede soovitude riiklikku rakendamist, mille kohta eesistujariik nõukogule regulaarselt aruandeid esitab (järgmine aruanne on kavandatud 2006. aasta detsembriks).

Oma järgmises määruse rakendamise aruandes⁴ vaatab Euroopa Komisjon läbi määruse rakendamise ja käesolevas teatises toodud valdkondades tehtud edusammud ning toob välja valdkonnad, kus oleks soovitav võtta lisameetmeid. Komisjon jätkab ühtlasi ekspordikontrolli toimimise üle arutlemist, et see võiks hakata põhinema rohkem tootmisharu poolt eekirjade täitmisel ega toetuks iga juhtumi kohta eraldi väljaantavatele ekspordilubadele.

Lisad

I. Kahesuguse kasutusega kaupade ja tehnoloogiatega seotud põhimõisted ja akronüümid

II. Kahesuguse kasutusega kaupu ja tehnoloogiaid käsitlevad Euroopa Kohtu lahendid

III. Taustainfo rahvusvaheliste ekspordikontrolli režiimide kohta

IV. Komisjoni ettepaneku üksikasjad teatise IV jaotise punktide a ja b kohta

⁴ 2000.–2004. aasta aruanne on kättesaadav järgmisel veebiaadressil:
http://ec.europa.eu/comm/trade/issues/sectoral/industry/dualuse/legis/index_en.htm

V. Ettepanekud täiendavate ühenduse üldiste ekspordilubade kohaldamisala kohta

ANNEX I

Glossary of basic dual-use terms and acronyms

- **AG (Australia Group):** this international export control regime sets up guidelines for export controls of biological and chemical dual-use items and establishes lists of items that each Member commits, at political level, to integrate into its national legislation to the extent that this is compatible with its constitution and other national specificities of its legal and administrative system. Its name derives from the decision of Australia to chair this group. The first meeting of what subsequently became known as the Australia Group took place in Brussels in June 1985. Subsequently the meetings have taken place in Paris, to the exception of the 20th anniversary, in 2005, which was held in Sydney. The number of members including the EC participating in the AG has grown from the original 15 in 1985 to 40⁵ at present. Website: <http://www.australiagroup.net/>.
- **Article 18 Coordination group:** expert meeting chaired by the Commission whose mandate is set by the Article 18 of the Regulation No (EC) 1334/2000. The EU experts (one per Member State) are nominated by the Member States. The Group discusses any implementation issue related to the Regulation. It is opened to exporters on ad hoc basis. It has been opened to custom authorities in 2005 and to specialist technology experts in 2006.
- **Research:** experimental or theoretical work undertaken principally to acquire new knowledge of the fundamental principles or phenomena or observable facts, not primarily directed towards a specific practical aim or objective.
- **BTWC** – Biological and Toxin Weapons Convention.
- **Catch-all or End Use Control:** ad hoc controls applying to non-listed items and based on the assessment by the exporter and/or the governments of the risk attached to the end use of these items when exported to certain end-users. Those controls can be imposed by Member States at the national level via their notifications to exporters (Articles 4.1 to 4.3 of the Regulation) and rests also on the exporters who must report to national competent authorities if they are aware of certain transactions covering non listed items which may lead to proliferation of weapons of mass destruction or other purposes and cases referred to in Articles 4.1 to 4.5 of the Regulation. In those cases, exporters have to ask national governments if export authorisations are requested prior to the export.
- **COARM** is the EU General Affairs Council's working group dealing with conventional arms.
- **CODUN** is the EU General Affairs Council's Committee on Disarmament in the United Nations.
- **"Comitology"** is established Community shorthand for the work of committees, made up of representatives of Member States and chaired by the Commission, whose function is to assist the Commission in adopting measures implementing Community laws and Community policies.

⁵ The EU MS and the Commission, Australia, Argentina, Bulgaria, Canada, Iceland, Japan, New Zealand, Norway, Republic of Korea, Romania, Switzerland, Turkey, Ukraine, United States.

- **CONOP** is the EU General Affairs Council's Committee on Non-Proliferation.
- **COTER** is the EU General Affairs Council's Terrorism Working Group (second pillar).
- **CWC** – Chemical Weapons Convention. It is a multilateral treaty on the prohibition of chemical weapons (178 Parties) which entered into force 29 April 1997.
- **CGEA** – Community General Export Authorisation established by the Council Regulation (EC) No 1334/2000 for control of exports of Dual-use Items and technology, which allows all exporters who respect its conditions of use set in the Regulation to export listed items (in Annex II of the Regulation) to Australia, Canada, Japan, New Zealand, Norway, Switzerland, United States.
- **"Dual-Use items"** are goods and technology developed for civilian uses, but which can be used for military applications or to produce weapons of mass destruction.
- **End-use** – the particular way, in which a dual-use item can be used
- **End-user** – the final or ultimate user of the item.
- **International Export control regimes** – these regimes have been set up by like minded countries to address proliferation risks as they arose and to facilitate their members' compliance with international non proliferation treaties which encourage international cooperation for legitimate and peaceful purposes. The international regimes include: the Wassenaar Arrangement on Export Controls for Conventional Arms and Dual-Use Goods and Technologies, the Australia Group on chemical and biological weapons materials, the Nuclear Suppliers' Group and the Missile Technology Control Regime. These international export control regimes take decisions by unanimity on the basis of consensus.
- **National General Export Authorisations** are issued by national authorities and published in national official journal. They are valid for all exporters based in the Member State where they are published and who meets the conditions set in the national law, covering one or several specified countries as well as a number of dual-use items defined in the national law.
- **Global export** authorisation: granted to one specific exporter in respect of a type or category of dual-use item which may be valid for exports to one or more specified end users in one or more specified third countries.
- **IAS**: impact assessment study.
- **Individual export authorisation** is granted to one specific exporter for one end user in a third country and covering one or more dual-use items or technologies
- **Items in the public domain**: dual-use items and technologies made available without restrictions upon its further dissemination (copyright restrictions do not remove technology or software from being in the public domain)

- **MTCR** – Missile Technology Control Regime: this international export control regime was set up in 1987. The MTCR now has 34 member countries⁶. MTCR Website: <http://www.mtc.info>. The aim of the MTCR is to restrict the proliferation of missiles, complete rocket systems, unmanned air vehicles, and related technology for those systems capable of carrying a 500 kilogram payload at least 300 kilometres, as well as systems intended for the delivery of weapons of mass destruction (WMD). The Regime's controls are applicable to certain complete rocket systems (to include ballistic missiles, space launch vehicles (SLVs), and sounding rockets) and unmanned air vehicle (UAV) systems (to include cruise missiles, drones, UAVs, and remotely piloted vehicles [RPVs]). Partners also recognize the importance of controlling the transfer of missile-related technology without disrupting legitimate trade and acknowledge the need to strengthen the objectives of the Regime through cooperation with countries outside the Regime.
- **NPT** – the Treaty on Non proliferation of Nuclear Weapons. The NPT entered into force in 1970, and with 187 parties, it is one of the most widely-adhered to arms agreements in history.
- **NSG** – this international export control regime, the Nuclear Suppliers' Group, which consists of 45 member countries,⁷ seeks to contribute to the non-proliferation of nuclear weapons through the implementation of Guidelines for nuclear exports and nuclear related exports. The NSG was created following the explosion in 1974 of a nuclear device in India, which demonstrated that nuclear technology transferred for peaceful purposes could be misused. Website: <http://www.nuclearsuppliersgroup.org>.
- **PSC** – Political and Security Committee is one of the GAERC preparatory committees and the lynchpin of the CFSP and the ESDP.
- **Report of the Commission services on the implementation of Regulation No (EC) 1334/2000 from 2000 to May 2004:** this report, in conformity with the obligations set in Article 20 of the Regulation, is available on the DG TRADE webpage at the following address:
http://ec.europa.eu/comm/trade/issues/sectoral/industry/dualuse/legis/index_en.htm
- **UNSCR** – United Nations Security Council Resolution.
- The **Wassenaar Arrangement** on Export Controls for Conventional Arms and Dual-Use Goods and Technologies is the successor to "COCOM". It began operations in September 1996. The Wassenaar Arrangement is presently composed of 40 countries⁸. The WA website: www.wassenaar.org. It sets up list of military and dual use items for which exports are to be controlled by the member countries according to the regime's guidelines

⁶ Argentina, Australia, Austria, Belgium, Brazil, Bulgaria, Canada, Czech Republic, Denmark, Finland, France, Germany, Greece, Hungary, Iceland, Ireland, Italy, Japan, Luxembourg, Netherlands, New Zealand, Norway, Poland, Portugal, Rep. of Korea (South Korea), Russia Federation, South Africa, Spain, Sweden, Switzerland, Turkey, Ukraine, United Kingdom, United States.

⁷ EU 25 Member States. Non EU Member States: Argentina, Australia, Brazil, Bulgaria, Canada, China, Croatia, Japan, Korea, New Zealand, Norway, Russian Federation, South Africa, Switzerland, Turkey, Ukraine, USA.

⁸ Argentina, Australia, 24 EU MS (except Cyprus), Bulgaria, Canada, Croatia, Japan, New Zealand, Norway, Republic of Korea, Romania, Russian Federation, South Africa, Switzerland, Turkey, Ukraine, United States.

and in conformity with country's legal and administrative framework. It has been established in order to contribute to regional and international security and stability, by promoting transparency and greater responsibility in transfers of conventional arms and dual-use goods and technologies, thus preventing destabilising accumulations. Participating States seek, through their national policies, to ensure that transfers of these items do not contribute to the development or enhancement of military capabilities which undermine these goals, and are not diverted to support such capabilities. Representatives of Participating States meet regularly in Vienna where the Wassenaar Arrangement's Secretariat is located.

- **WMD** – Weapons of Mass Destruction, which include nuclear, chemical and biological weapons as well as its means of delivery and in particular missile technology.
- **WPDU** – Council Working Party on Dual-Use Goods.

ANNEX II

Jurisprudence of the European Court of Justice on dual-use

Jurisprudence of the European Court of Justice in the area of dual-use goods has established that the rules restricting the exports of these goods to third countries fall within the scope of the common commercial policy, as set out in Article 133 of the EC Treaty.

The ECJ delivered preliminary rulings in the case of "Werner" (Case C-70/94) and "Leifer" (case C-83/94)

In the "*Werner*" (Case C-70/94), the Court stated that "a measure (...) whose effect is to prevent or restrict the export of certain products, cannot be treated as falling outside the scope of the common commercial policy on the ground that it has foreign policy and security objectives".

In the "*Leifer*" (Case C-83/94), the Court stated that "Article 113 (now Article 133) of the EC Treaty is to be interpreted as meaning that rules restricting exports of dual-use goods to non-member countries fall within the scope of that article and that in this matter the Community has exclusive competence, which therefore excludes the competence of the Member States save where the Community grants them specific authorization". It also ruled that the fact that "a trade measure may have non-trade objectives does not alter the trade nature of such measures". The Court also stated that "the fact that the restriction concerns dual-use goods does not affect that conclusion. The nature of those products cannot take them outside the scope of the common commercial policy.

ANNEX III

The international export control regimes

The international export control regimes establish norms and guidelines to control nuclear, chemical, biological, missile-related exports as well as the exports of conventional arms and dual-use technologies. Between the 1970s and the 1980s, four international export control regimes were set up to enable their members to participate in international trade while complying with their obligation to facilitate international cooperation for legitimate purposes. These are: the Nuclear Suppliers' Group (NSG) and Zangger Committee for nuclear items; the Australia Group (AG) for chemical and biological dual-use items; the Missile Technology Control Regime (MTCR) for missile related technologies; and the Wassenaar Regime for dual-use items related to conventional weapons. Comprehensive lists of controlled items were developed in the Regimes as only one international treaty of non-proliferation (the Chemical Weapons Convention) lists the dual-use items and technologies subject to controls, whilst the other treaties or arrangements (Biological and Toxin Weapons Convention, the Non Proliferation Treaty, the Hague Code of Conduct on Missiles) do not list any dual-use technologies that can be used for WMD end uses.

Since the terrorist attacks of 11 September 2001, the initial mandates of those regimes, which were to prevent States to acquire dual-use items for producing WMD or conventional weapons, have been adjusted to prevent also the acquisition by non-State actors of dual-use items that could be used for terrorist attacks (either massive or via conventional means).

The threat of massive terrorist attacks using WMDs has led to increased workload in international export control regimes (in particular in the Australia Group) so as to adjust the criteria and guidelines of the regimes to the particular threats

Except for the Wassenaar Arrangement, the international regimes have no technical secretariat to manage the meetings. Except for the Australia Group, the regimes have rotating chairs changed every year. The international regimes hold a plenary meeting per year. This meeting which gathers the heads of delegations of each Member decides on all major issues in particular the entry of new members, the changes to the lists, the adoption of amendments to existing guidelines, outreach to non member countries. They adopt a press-release at that occasion. Decisions are taken at unanimity for all issues. Members have the capacity to make proposals on any subject in the mandate of the regime.

The preparation of the plenary meetings is made by technical expert groups. Those groups usually represent 3 different types of expertise: technical experts to prepare the lists of controls, custom and enforcement officers as well as licensing officers who exchange practices, intelligence expertise where information on sensitive issues regarding proliferation, terrorism and WMD acquisition are exchanged.

All the 25 EU Member States are members in the Australia Group (AG) and the Nuclear Suppliers Group (NSG), but Cyprus is not yet member of the Wassenaar arrangement. Seven new Member States (Cyprus, Estonia, Latvia, Lithuania, Malta, Slovakia and Slovenia) are not yet members of the MTCR nor is Romania (in the process of acceding to the EU). The European Commission is member of the Australia Group and observer in the NSG, but has no status in MTCR and Wassenaar although it can participate in the meetings, along with the Council Secretariat, as part of the EU Presidency delegation since the adoption of the Thessaloniki Action Plan.

Worth noting that the **Chemical Weapons Convention** mentioned in the Communication is not an international export control regime of the same nature as those 4 described. The fundamental difference is that it is a multilateral treaty (178 Parties) which entered into force 29 April 1997 and contains both provisions and a mechanism for inspections so as to verify State Parties' compliance and also lists of items, including dual use items, whose trade must be controlled. It is the only international non-proliferation treaty containing such lists of items.

ANNEX IV

Details of the Commission proposal mentioned in sections IV. a) and b) of the Communication

a) Proposals for amendment of current Regulation:

The following proposals for the amendment of the Regulation are made:

- introduction of certain controls on dual-use items in transit within the EU
- control of brokering of dual-use items if there are grounds to suspect a link to a WMD programme
- clarification and update of controls of intangible transfers of technology including the provision of technical assistance
- introduction of some limited adjustments regarding the application of national controls on items non-listed in the Regulation in order to improve their efficiency and the transparency of their operation, although leaving implementation to best practices
- as to general export authorizations, clarification of the conditions for the use of the Community General Export Authorisation (a notification requirement) and of national general export authorizations , and of the criteria for the granting of global authorizations
- proposals to improve the exchange of information among Member States and with the Commission and to ensure that denials of authorisations by one Member State are properly taken into account by the other MS
- introduction of provisions on relations with third countries, according to which negotiations could be conducted with third countries to improve the coordination of the functioning of export control regulations and facilitate the mutual recognition of such controls
- introduction of procedures for a speedier adoption of amendments to the annexes of the Regulation and for measures necessary to implement the Regulation (a comitology procedure)
- possible introduction of an electronic system for exchanging information on denials as well as other information and improvements of the notifications of denials
- replacement of EU intra-community controls with prior notification and a traceability system within the EU
- provision for the establishment by national authorities of indicative deadlines for the processing of applications for export authorisations, and of deadlines for the treatment of requests for information from licensing authorities concerning the application of national controls.

- introduction of a reference to criminal sanctions to be adopted for the most serious infringements to the Regulation in conformity with reported practices of the Member States.

b) Areas where guidelines/best practices could be elaborated:

Guidelines and best practices are modalities for implementing certain provisions of the Regulation which could be agreed at the level of the Council Dual-Use Working Group and prepared by the experts in the "Coordination Group". They would not be legally binding but provide standards for the application of export controls. In some cases, those guidelines could consist of an adjustment of the international regimes' guidelines to take account of EU specificities, in particular the existence of a single market and common EU borders. In some instances, these guidelines and best practices can be made public for the benefit of exporters, although in other cases their nature would require that they are kept within the relevant administrations as internal guidance. Among the areas where such guidelines and best practices could be prepared are the following:

- implementation and enforcement of controls of intangible transfers of technology including provision of technical assistance
- modalities for the implementation of certain aspects of the controls on non-listed items ("catch all" provision), destined to improve flows of information among Member States and to limit the possibilities of circumvention of controls applied by one Member State via exports through other Member States
- improvement of risk assessment, including possible elements for common risk analysis and enforcement as foreseen by Council Regulation No (EC) 648/2005 on the security amendments to the Customs Code and its implementing provisions to be adopted by the end of 2006
- implementation of global export authorizations (scope, conditions of use and how to check compliance)
- elements used to assess export applications including the compliance capacity of the exporter, supporting documents and end-user certificates
- establishment of target deadlines to decide on applications for authorisations
- internal compliance programmes.

ANNEX V

Suggestions for new Community General Export Authorisations

Areas which have been suggested for the scope of new Community General Export Authorisations:

- some chemical products covered by the Chemical Weapons Convention could benefit from new trade facilitation to a number of Parties to the CWC which are not covered by the Annex II to the Regulation (which defines the Community General Export Authorisation)
- small quantity /value shipments and samples
- Wassenaar non-sensitive items could benefit from the creation of a new Community authorisation covering certain countries which are members of Wassenaar and not listed in Annex II of the Regulation (which defines the Community General Export Authorisation)
- the new Community General Export Authorisations will contain implementing provisions based on those provided in the proposal to amend the Community General Export Authorisation and on those currently in force in the Member States who currently have adopted relatively similar national general export authorisations in their scopes and destinations.